

PROFIL SAMOSPRÁVY ako nástroj pre miestne strategické plánovanie Projekt NICOLE

Spolufinancovaný
Európskou úniou

Erasmus+

Táto publikácia je spolufinancovaná Európskou úniou. Vyjadrené názory a postoje sú názormi a vyhláseniami autorov a nemusia nevyhnutne odrážať názory a stanoviská Európskej únie alebo Európskej výkonnej agentúry pre vzdelávanie a kultúru EACEA. Európske únia ani EACEA za ne nepreberajú žiadnu zodpovednosť.

Obsah

Projekt NICOLE	1
Profil samosprávy ako plánovací nástroj pre miestne strategické plánovanie.....	3
<i>Definícia udržateľnosti.....</i>	<i>3</i>
Ukazovatele /indikátory	4
Dôležité úvahy pri používaní ukazovateľov	5
Municipálny profil.....	6
Profil samosprávy – návrh osnovy	6
Indikátory	7
ÚVODNÁ KAPITOLA	7
ĽUDSKÉ ZDROJE.	7
Bývanie	8
Občianske vybavenie a aktivity občanov v obciach.9	9
Bezpečnosť	9
INFRAŠTRUKTÚRA A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.	10
Doprava	10
Technická infraštruktúra.....	10
<i>Životné prostredie.....</i>	<i>11</i>
EKONOMICKÁ SFÉRA	11
Podnikanie a zamestnanosť.....	11
Priemysel	12
Poľnohospodárstvo	12
Služby.....	12
<i>Ďalšie možnosti:</i>	<i>13</i>

Projekt NICOLE

Analýza potrieb :

Mnohé regióny EÚ sú relatívne ďaleko od rozvojových centier a čelia mnohým výzvam v oblastiach trvalo udržateľného miestneho rozvoja. Často chýba vyspelá technická, dopravná, sociálna a environmentálna infraštruktúra, chýbajú pracovné miesta, ale aj kvalifikovaná pracovná sila, integrácia znevýhodnených na trh práce a ďalšie funkčné schémy trvalo udržateľného miestneho rozvoja, ale aj inovatívne riešenia v oblasti hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti. Takmer vo všetkých ukazovateľoch ukazovatele rozvoja vykazujú výrazné zaostávanie za európskym priemerom, a to platí aj pre oblasti, ktoré obchádzajú ukazovatele HDP a kvality života (svojpomoc, dobrá správa vecí verejných, budovanie komunít, sociálna a medzisektorová spolupráca, boj proti klimatickým zmenám, sociálna a medziodvetvová spolupráca, integrácia zraniteľných komunít). Vzdelávací sektor dlhé roky zaostával za najúspešnejšími krajinami EÚ z mnohých zložitých dôvodov. Prejavuje sa to aj v komunálnej oblasti, kde voleným predstaviteľom samospráv chýbajú vedomosti, zručnosti a skúsenosti efektívneho a transparentného riadenia pre budúcnosť ich samospráv. Medzi hlavné výzvy miestneho rozvoja v súčasnosti patrí boj proti zmene klímy a prispôsobenie sa zmene klímy, integrácia dlhodobu zraniteľných a znevýhodnených menších, odliv mladých ľudí, vytváranie a udržiavanie integrity miestnych orgánov a udržiavanie miestneho sociálneho a ekonomického rozvoja. Ak si však urobíte lokálny prieskum problémov obce, väčšina starostov vám namiesto toho povie, že obci najviac chýba opravené námestie, oprava zatekajúcej cesty, či plot na miestnom cintoríne. Preto je potrebné špecifické vzdelávanie pre volených predstaviteľov samosprávy, najmä v oblasti hľadania kvalitných odpovedí na vyššie uvedené

globálne a lokálne výzvy. Napriek všetkému v týchto prihraničných regiónoch existujú dobré postupy správy vecí verejných, ovocie dlhoročného úsilia osvietených manažérov, starostov a ľudí, ktorí sa snažia o lepší život pre všetkých. Projekt NICOLE sa preto snažil riešiť odbornú prípravu osôb s rozhodovacou právomocou, staval na týchto osvedčených postupoch a prípadových štúdiách a umožnil zdieľanie osvedčených postupov, podporil prenos osvedčených postupov a skúseností v oblasti riadenia a testovaním školiacich kurzov posilnil ďalšie trvalo udržateľný rozvoj zaostávajúcich pohraničných regiónov.

Účelom projektu bolo: Zlepšiť schopnosti manažérov miestneho rozvoja v oblasti riadenia a podľa želaného vplyvu zlepšiť strategické a akčné plánovanie a implementáciu vysoko kvalitných plánov sociálneho a ekonomického rozvoja miestnymi zainteresovanými stranami.

Cieľ projektu: Zvýšiť povedomie a vedomosti poslancov a starostov samospráv, zlepšiť ich zručnosti v riadení miestneho rozvoja a tým zlepšiť plánovanie a realizáciu sociálneho a ekonomického rozvoja obcí.

Konkrétne ciele:

- 1). Zvýšiť dostupnosť najlepších postupov miestneho rozvoja
- 2). Zlepšiť zručnosti, kompetencie, vedomostnú základňu školiteľov/pedagógov, ktorí vyučujú zainteresované strany miestneho rozvoja (primárna cieľová skupina)
3. Zvýšiť povedomie a vedomie, kompetencie, znalosti a schopnosť reagovať u aktérov miestneho rozvoja (sekundárna cieľová skupina)

Realizované projektové aktivity:

a) Príprava nástroja miestneho rozvoja (Profil obce), ktorý využíva množstvo miestnych, regionálnych a národných ukazovateľov na lepšie pochopenie a poznanie miestnych problémov, výziev, príležitostí a inteligentných spôsobov rozvoja.

b) Identifikácia, zhromažďovanie, spracovanie a šírenie dobrých praktík miestneho rozvoja a ich zverejnenie vo forme Príručky osvedčených postupov pre ostatných rozhodujúcich činiteľov a kandidátov z prihraničných regiónov EÚ.

c) pripraviť a otestovať školiaci kurz pre osoby s rozhodovacou právomocou v oblastiach záujmu projektu (najmä integrácia zraniteľných komunit, zmena klímy, miestny rozvoj), zdieľať a rozširovať, obohacovať schémy miestneho rozvoja o nové nápady, riešenia a praktík

d) Príprava a poskytovanie on-line nástrojov pre miestnych rozhodovacích orgánov, miestnych, regionálnych a národných aktérov (ukazovatele a osvedčené postupy).

Výstupy projektu:

- 1). Metodika obecných profilov (ukazovatele)
- 2). Príručka osvedčených postupov – Príručka osvedčených postupov miestneho rozvoja o sociálnom podnikaní a iných projektových prioritách (ako...?)
- 3). Online nástroj pre miestne zainteresované strany (zefektívnenie plánovania miestneho rozvoja).

Cieľové skupiny:

- Školitelia, vychovávatelia partnerov aktívnych vo vzdelávaní a školeniach dospelých (30 osôb)
- Miestni rozhodovatelia (starostovia, členovia rady) (300 osôb v 7 krajinách)
- Miestni zainteresovaní, ktorí sa zaujímajú o miestny rozvoj (vedúci komunity, kňazi, aktivisti mimovládnych organizácií, farmári, podnikatelia) – 70 osôb

Nadnárodný rozmer: Projekt stavia na rôznych miestnych a národných osvedčených postupoch niekoľkých krajín EÚ a spája množstvo úspešných prístupov, ktoré uspokojujú veľmi odlišné potreby a podmienky miestneho rozvoja. Tento prístup poskytne univerzálny súbor nástrojov, ktorý stavia na rozdieloch, ale poskytuje spoločné – univerzálne usmernenia a odpovede. Okrem toho projekt poskytuje širokú škálu zručností a rôznych vedomostí zo 7 krajín.

Profil samosprávy ako plánovací nástroj pre miestne strategické plánovanie

Definícia udržateľnosti

Na zasadnutí HABITAT II summitu OSN o mestách v júni 1996 vzniklo niekoľko úvah o udržateľnosti. Udržateľnosť je spravodlivosť a harmónia rozšírená do budúcnosti, starostlivá cesta bez koncového bodu, neustále úsilie o harmonický spoločný vývoj environmentálnych, ekonomických a sociálno-kultúrnych cieľov. Preto je udržateľná tá obec, ktorej sa darí vyvážiť hospodársky, environmentálny a sociálno-kultúrny pokrok prostredníctvom procesov aktívnej účasti občanov. Všetky obce sú v súčasnosti konfrontované s výzvou súčasného zvažovania ekonomických, sociálnych a environmentálnych otázok a neustáleho nachádzania rovnováhy. Menej obvyklá definícia udržateľnosti je, že udržateľnosť je úsilím o večnú mladosť. Je to nepretržitý vynález nových príležitostí, pripomínajúci samotnú mladosť, schopnosť inovovať, ktorá je nevyčerpatelným zdrojom, permanentná túžba po neznámom, hľadanie niečoho lepšieho.

Agenda HABITAT bola založená na princípoch rovnosti, odstraňovania chudoby, udržateľného rozvoja, obývateľnosti a rozmanitosti, rodiny, občianskej angažovanosti a zodpovednosti vlády, partnerstiev, solidarity a medzinárodnej spolupráce a koordinácie. Stanovila odporúčania a koncepcie, stanovila základ pre vecné vstupy od miestnych orgánov, verejného a súkromného sektora, mimovládnych organizácií a odborných orgánov; zdôraznila dôležitú úlohu súkromných osôb a trhových síl. Objavilo sa niekoľko kľúčových bodov konsenzu: hospodárska, sociálna, politická a environmentálna budúcnosť Zeme bude závisieť od spôsobu riešenia mestských problémov; úlohy decentralizácie

vlády a neverejných aktérov majú čoraz väčší význam; je potrebné posilniť miestne a národné inštitucionálne a finančné kapacity na riešenie problémov miest; väčšina finančných a technických zdrojov musí pochádzať z krajín, miest a spoločenstiev samotných. Nakoniec boli najlepšie postupy a ukazovatele zdôraznené ako najinovatívnejšie nástroje smerujúce k udržateľnosti miest.

V súčasnosti čelia svetové samosprávy rôznym vážnym výzvam. V posledných dvoch rokoch sa pozornosť zameriava na pandémiu Covid a na následnú a súbežnú hospodársku krízu alebo recesiu. Na ľudstvo však čakajú oveľa závažnejšie výzvy: globálne zmeny podnebia a ich vplyv na život na Zemi. Neriešenie týchto výziev môže viesť k vojnám, nepokojom, prírodným katastrofám, hladomoru a ďalším úmrtiam, vyšším ako je celkový počet obetí súčasnej pandémie. Je čoraz jasnejšie, že je potrebné nájsť, vyvinúť a zaviesť nové ekonomické, sociálne, spoločenské usporiadanie a modely prerozdelenia bohatstva. V 19. storočí viedli hygienické zmeny v obciach (ako je zneškodňovanie odpadu, nezávadná pitná voda, deratizácia) k eliminácii moru, cholery a iných komunikačných chorôb. Úloha súčasných obcí je odlišná, avšak rovnako dôležitá: na základe konsenzu verejnej podpory a zapojenia nájsť, rozvíjať a zavádzať stratégie trvalo udržateľného rozvoja. Napriek niekoľkým iniciatívam OSN a globálnych podujatí, ako sú HABITAT, globálne fórum v Riu, miestna agenda 21, rôzne siete miestnych samospráv (ekologické mestá, eurocity, zdravé mestá, mestá ICLEI pre miestnu udržateľnosť), agenda udržateľnosti, na rozdiel od „večného hospodárskeho rastu“ stále nie je na dennom programe alebo v agende politických reprezentácií, strán a vlád všetkých úrovní.

Dejiny ľudstva a vývoj ľudstva sú založené na mnohých determinatoch. Filozofi diskutujú o úlohe jediného človeka v spoločnosti, o úlohe náhodného objavu, o zvedavosti, ako aj o úlohe a dopade prírodných a nadprirodzených síl. Množstvo vynálezov a objavov vzniklo na základe jednoduchej zvedavosti „čo keby ...“ alebo na opakovaných akciách a

neúspechoch. So zložitou ľudských aktivít a s priemyselnými a IT revolúciami sa stal dôležitým plánovací proces. V dnešnej dobe sú obce, ktoré sa len nedávno podieľali na úspechoch „päťročných plánov“ komunizmu, čelia výzvam a sú požiadané, aby zaviedli strategické plánovanie a v poslednej dobe dokonca plánovanie prevencie a zmierňovania dopadov globálneho otepľovania. Boli navrhnuté, vyvinuté nové legislatívne nástroje a metódy do života obcí. Starostovia sa dozvedeli o SWOT analýze, strategických a akčných plánoch, projektoch a ich riadení. Väčšina vhodných plánovacích činností a prístupov sa začína miestnou analýzou. Je zásadné vedieť, kde začíname, aké ciele chceme dosiahnuť a aké zmeny a rozdiely sme dosiahli. Mnoho rôznych iniciatív, európskych a svetových programov a sietí začalo preto vyvíjať ukazovatele.

Ukazovatele /indikátory

„Indikátory sú vybrané tak, aby poskytovali informácie o fungovaní konkrétneho systému na konkrétny účel - na podporu rozhodovania a riadenia. Indikátor kvantifikuje a agreguje údaje, ktoré je možné merať a monitorovať s cieľom určiť, či dochádza k zmene. Aby sme však pochopili proces zmeny, musí indikátor pomôcť rozhodovacím orgánom pochopiť, prečo k zmene dochádza.“

Správa Komisie o európskych udržateľných mestách (EC 1996a) uznáva potrebu ukazovateľov udržateľnosti ako nástrojov na kvantifikáciu výsledkov v oblasti udržateľnosti. Ak je udržateľnosť koherentným politickým cieľom, musí byť možné zmerať, či k nej smerujeme. Svetová banka definuje ukazovatele ako ukazovatele výkonnosti, ktoré zhromažďujú informácie do použiteľnej formy, avšak zdôrazňuje nevyriešené problémy fluktuácie, medziasových zmien a neistoty. Zdá sa, že všetky organizácie zapojené do zostavovania ukazovateľov súhlasia s tým, že ukazovatele sú užitočným nástrojom na tvorbu politiky (perspektívne) a na hodnotenie implementácie politiky (retrospektívne ukazovatele), avšak

zdôrazňujú ich obmedzenia (World Resources Institute 1994).

Veľkosti a významu ukazovateľov udržateľnosti sa v posledných rokoch venovala veľká pozornosť, ale ich skutočné použitie pri meraní výsledkov v oblasti udržateľnosti miest je v počiatkovej fáze. Popisné ukazovatele, ktoré ilustrujú stav životného prostredia a sú založené na skutočných, konkrétnych fyzikálnych opatreniach, sa dajú ľahšie ustanoviť a interpretovať ich hodnotením na základe konkrétnych kritérií a prahových hodnôt. Ukazovatele výkonnosti sú založené na zásadách a cieľoch politiky. Indikátory sú bez konkrétnych cieľov nezmyselné a nemôžu prispieť k zlepšeniu kvality života v mestách, ak neexistuje politický rámec založený na diagnostike súčasnej situácie, ktorý uznáva, že niektoré skutočnosti by sa mali zmeniť, a udáva smer pre zmenu a ciele (a pokiaľ je to možné, konečné ciele), ktoré sa majú dosiahnuť.

Zdá sa, že všetky organizácie zapojené do vývoja ukazovateľov súhlasia s tým, že význam ukazovateľov presahuje ten, ktorý je získaný priamo z pozorovaní, a že by mali byť jasné, jednoduché, vedecky spoľahlivé, overiteľné a reprodukovateľné. Mestské ukazovatele nemôžu obsahovať iba environmentálne ukazovatele, pretože environmentálne správanie nie je jediným faktorom pri dosahovaní udržateľnosti mesta. Sociálno-ekonomické otázky zohrávajú rozhodujúcu úlohu a sú potrebné sociálno-ekonomické ukazovatele

Požadované vlastnosti ukazovateľov sú také, že by mali byť významné, mali by napomáhať pri porovnávaní, hodnotení a predikcii a mali by napomáhať pri budovaní a harmonizácii databáz údajov a rozhodovaní na rôznych úrovniach s cieľom podporovať miestne informácie, splnomocnenie a demokraciu. Mali by tiež prispieť k väčšej viditeľnosti a transparentnosti mesta a mali by mať, pokiaľ je to možné, symbolickú úlohu. Mali by zahŕňať všetky odvetvia a susedské štvrte prispievajúce k spoločnému evolučnému procesu trvalo udržateľného rozvoja. Rovnako ako v prípade všetkých inovácií, vývoj ukazovateľov je

posilnený existenciou stáleho inovačného prostredia. Seattle v USA je často označovaný za klasický príklad dynamického mesta s uceleným súborom ukazovateľov.

Indikátory môžu presnejšie merať tlak, stav alebo politiku, ale v dynamickej situácii je skutočne dôležitý „konečný stav“. Politika, bez ohľadu na to, aká dobrá alebo udržateľná bude, nebude efektívna, ak bude výsledok ďaleko od cieľa (vďaka pôvodnému stavu alebo nereálnemu cieľu). Ukazovatele môžu merať úspešnosť jedného postupu a dokonca ho stimulovať, avšak neuvádzajú, aký druh konania. Rozhodovatelia, občania a obyvatelia majú k dispozícii veľký výber nástrojov pre mestské zásahy a môžu sa nimi inšpirovať sprievodcovia osvedčenými postupmi. Ciele pre tematické ukazovatele je možné definovať na úrovni mesta podľa priorít každého mesta. Výkonnosť mesta na národnej alebo nadnárodnej úrovni, by preto mali byť posudzované podľa oboch jej cieľov a dosiahnutom pokroku v tejto oblasti.

Dôležité úvahy pri používaní ukazovateľov

- Bez dobrých údajov založených na monitorovaní nie je možné vypracovať ukazovatele.
- Výkonnosťné opatrenia znamenajú, že je potrebné stanoviť ciele (tj. Oproti ktorým je možné porovnať výkonnosť).
- Rôzni ľudia žijúci na rôznych miestach majú rôzne hodnoty. Indikátory preto musia byť schopné zohľadniť rôzne miesta, ľudí, kultúry a inštitúcie.
- Sady ukazovateľov sa vyvíjajú v priebehu času.
- Sady ukazovateľov sú zriedka, ak vôbec, úplné.
- Meranie ukazovateľov má tendenciu znižovať neistotu, ale neodstraňuje ju.
- Ukazovatele môžu hrať dôležitú úlohu v tom, ako ľudské činnosti ovplyvňujú životné prostredie
- zmena ukazovateľov pravdepodobne zmení aj systém.

Zdroj: Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo, 2002

Niektorí vedci zaznamenali, že systémy ukazovateľov EÚ sa málo zameriavajú na sociálne a riadiace aspekty trvalo udržateľného rozvoja (Adelle & Pallemmaerts, 2009), zatiaľ čo iní tvrdia, že sociálne a ekonomické hľadiská sú nedostatočne zastúpené (Lynch *et al.*, 2011). Takmer všetky súbory a indexy ukazovateľov kladú dôraz na environmentálny aspekt udržateľnosti, niekedy na úkor ostatných kategórií (Shen *et al.*, 2011). Všeobecne povedané, a čo je dôležité, väčšina súborov ukazovateľov nezachytáva prepojenie pilierov udržateľnosti (Adinyira, Oteng-seifah & Adjeikumi, 2007).

Menej zásadné problémy, s ktorými sa stretávame pri výbere sady indikátorov, sú štandardizácia a dostupnosť údajov. Pretože hodnotenie výkonu je jedným z hlavných účelov použitia ukazovateľov udržateľnosti, je dôležité vedieť porovnávať výkonnosť medzi podobnými mestskými oblasťami. Týmto spôsobom je možné validovať a vylepšiť sady indikátorov, čo osvetlí zložité a abstraktné politické problémy (Yigitcanlar & Lönnqvist, 2013).

Dostupnosť údajov je ďalším dôležitým aspektom, ktorý je potrebné zohľadniť pri výbere systému ukazovateľov. Tieto rámce sú navrhnuté radom skupín a jednotlivcov, ako sú vládne agentúry, mimovládne organizácie a univerzity, aby sme vymenovali aspoň niektoré (Sébastien & Bauler, 2013). Výsledkom je, že pri navrhovaní súboru ukazovateľov sa často vôbec alebo vôbec neberie do úvahy, aké údaje sú ľahko dostupné. City Blueprints je klasickým príkladom: napriek výslovnému plánovaniu indikátorov stanovených na základe verejne dostupných údajov sa snažili získať údaje potrebné na dokončenie hodnotenia udržateľnosti vody v Rotterdame (van Leeuwen *et al.*, 2012). Pires *et al.* (2014) uvádzajú ako jeden z najbežnejších zlyhaní indikačných systémov nevhodné alebo nedostupné zdroje údajov.

Možno by bolo v tejto chvíli cenné prediskutovať, ktoré aspekty systémov ukazovateľov sú žiaduce. Jedna vec, ktorá sa všeobecne zhoduje, je, že súbory ukazovateľov musia byť miestne relevantné - musia pracovať v mierke (veľkosť,

fyzické usporiadanie a organizačná štruktúra mesta alebo obce (Campbell, 1996; Camagni, 2002.). Zvolený rámec ukazovateľov musí odrážať geografický a sociálny kontext príslušnej mestskej oblasti (Moreno Pires, Fidélis & Ramos, 2014; Hiremath *et al.* , 2013).

Ďalším dôležitým poznatkom je, že ukazovatele so širokou politickou podporou boli úspešnejšie ako ukazovatele navrhované akademickými inštitúciami alebo mimovládnyimi agentúrami (Hiremath *et al.* , 2013). Logicky je to tak preto, lebo indikátory sa vyberajú tak, aby informovali o politikách, ktoré sú definované tvorcami politík; argumentom je, že tvorcovia politík sú spolu s tými, ktorých sa tieto politiky týkajú, v najlepšej pozícii na predpovedanie potenciálneho úspechu a udržateľnosti nových predpisov a zásahov.

Mega a Pedersen (1998) navrhli, aby ukazovatele boli jasné, jednoduché, vedecky podložené a reprodukovateľné. Cash *a kol.* (2003) definujú tri kritériá použiteľnosti ktoréhokoľvek z indikátorov: výraznosť, dôveryhodnosť a legitimita. Zavadskas *a kol.* (2007) zase naznačujú, že súbor by mal byť „fundovaný, obmedzený počtom, širokým pokrytím cieľov Agendy 21, dosiahnuteľný pri primeranom pomere nákladov a prínosov, s využitím oficiálne zverejnených údajov, a musí byť schopný odrážať všetky aspekty rozvoja miest. “ Nakoniec Hiremath *a kol.* (2013) naznačujú, že ukazovatele by mali byť „politicky relevantné, vedecky podložené, ľahko implantovateľné a užitočné na účely plánovania“.

Municipálny profil

Jedným z produktov, ktoré používajú a majú prospech z procesu prípravy indikátora je Municipálny profil. Účelom profilu je jednak rozšíriť a pomôcť procesu strategického plánovania, jednak informovať občanov, návštevníkov a potenciálnych partnerov, investorov, ktorí majú záujem o spoluprácu s obcou. Na základe pôvodného účelu profilu existuje jeho niekoľko variantov: Varianta pre návštevníkov a potenciálnych investorov môže

byť kratšia, v praktickej tlačenej podobe (leporelo, leták alebo informačný list) obsahujúca atraktívne a požadované informácie pre konečných používateľov. Verzia pre občanov môže zdôrazňovať históriu, služby, kvalitu života, prístup k oblastiam športu a voľného času, kvalitu prírodného prostredia a bezpečnostné podmienky. Špecifické verzie profilu môžu slúžiť potrebám podpory zdravia a sociálnych (pracovných) príležitostí.

Profil samosprávy – návrh osnovy

Úvodná kapitola

poloha, rozloha, prírodné podmienky, významné prvky,..

Sociálna sféra

Obyvateľstvo

Bývanie

Občianske vybavenie a aktivity občanov v obciach

Bezpečnosť

Špecifiká

Zhrnutie

Environmentálna sféra

Dopravná infraštruktúra

Technická infraštruktúra

Životné prostredie

Špecifiká

Zhrnutie

Ekonomická sféra

Podnikanie a zamestnanosť

Priemysel

Poľnohospodárstvo

Služby

Špecifiká

Zhrnutie

Indikátory

ÚVODNÁ KAPITOLA

Úvod

Niektoré Indikátory úvodnej kapitoly sa uvádzajú pre možnosť porovnania ostatných indikátorov (napr. pre prepočet hodnoty na plochu alebo na obyvateľa) – nemožno teda jednoznačne interpretovať, či vyššie hodnoty znamenajú priaznivú, alebo nepriaznivú charakteristiku

Rozloha územia - udáva sa v km² (v malých územiach niekedy aj v ha);

Počet obyvateľov – aktuálny (najnovší) počet obyvateľov príslušného územia (obvykle k 1.1.daného roku)

Hustota zaľudnenia - výpočtový indikátor - počet obyvateľov na 1 km² príslušného územia

Poloha

Príslušnosť k nadradenému územnému celku (obec – zväzok/MAS/ORP – okres – kraj – NUTS II – štát – Európa), umiestnenie v rámci svetovej strany

Indikátor ukazuje polohu a pozíciu daného územia v rámci väčšieho územného celku.

Vzdialenosť od významných miest, diaľnic, hraníc a pod. – údaj sa obvykle udáva v km, možno však aj časovo (v minútach);

Indikátor ukazuje dostupnosť územného celku (najčastejšie obce). Čím je hodnota indikátora nižšia, tým je územie dostupnejšie a tým obvykle aj atraktívnejšie.

Nadmorská výška – udáva sa v mnm

Indikátor charakterizuje povrch daného územia – vyššia nadmorská výška indikuje sťažené podmienky poľnohospodárstva a zároveň aj horšiu dopravnú dostupnosť, na druhú stranu môže byť územie atraktívnejšie pre cestovný ruch

Prírodné podmienky

Reliéf (povrch) – existencia významných pohorí, hôr, nížin a pod. v území

Vodstvo – existencia významných riek, rybníkov, jazier, priehradných nádrží a pod. v území

Podnebie – príslušnosť k podnebnému pásmu, základné charakteristiky klímy

Zastúpenie lesov, vodných plôch, zastavané plochy, poľnohospodárskej pôdy, ostatných - udáva sa v % celkovej rozlohy územia;

Indikátor ukazuje na zloženie druhov pozemkov daného územia – pre územie je výhodná diverzifikácia, tj zastúpenie všetkých typov plôch s výnimkou narušených plôch.

Úvodná časť : Špecifiká, zhrnutie

V tomto odseku sú vždy zhrnuté poznatky vyplývajúce z indikátorov, ktoré boli sledované v rámci kapitoly. Sú zdôraznené špecifiká – výrazne vyššie, resp. nižšie hodnoty ako je u porovnateľných území obvyklé, az nich vyplývajúce východiskové situácie v území.

ĽUDSKÉ ZDROJE

Obyvateľstvo

Počet obyvateľov – absolútny údaj, aktuálny (najnovší) počet obyvateľov príslušného územia (obvykle k 1.1.daného roku)

Nie je možné samostatne interpretovať hodnotu indikátora, či je priaznivá, resp. nepriaznivá - uvádza sa na porovnanie ostatných indikátorov (prepočet hodnoty na 1 obyvateľa).

Počet (podiel) mužov/žien – Podiel - % celkového počtu obyvateľov

Optimálna hodnota indikátora sa pohybuje okolo 50% podielu mužov aj žien.

Počet (podiel) obyvateľov do 15 rokov, 15-64 a 65+ - Podiel - % celkového počtu obyvateľov

Indikátor ukazuje na vek populácie, optimálne je predovšetkým vyššie zastúpenie oboch mladších zložiek, ktoré indikuje jednak budúci rast populácie (vyššie zastúpenie detí do 15 rokov) a tiež celkový podiel pracujúceho obyvateľstva (väčšie zastúpenie osôb 15-64 rokov). Na druhej strane vyšší podiel obyvateľov starších ako 65 rokov môže znamenať zlepšené úmrtnosťou pomery a vyššiu dĺžku dožitia.

Index veku/mladosti, ekonomické aktivity – Vzájomné podiely troch vekových skupín (na 100 obyvateľov), Syntetický ukazovateľ vypočítaný z podielov jednotlivých skupín obyvateľov. Jeho interpretácia je podobná, ako v prípade predchádzajúceho indikátora

Vývoj počtu obyvateľov - celkový prírastok / úbytok - rozdiel v počte obyvateľov na začiatku a na konci sledovaného obdobia (absolútne), príp. index, tj rozdiel týkajúci sa počtu obyvateľov na začiatku obdobia a vynásobený 100;

Indikátor sleduje nárast/pokles počtu obyvateľov počas určitého obdobia. Prirodzený pohyb je ovplyvnený predovšetkým vekovou štruktúrou populácie, migračný pohyb potom atraktivitou územia a vybavenosťou bytovým fondom. Obvykle býva najpriaznivejší dlhodobý mierny prírastok (v niektorých prípadoch aj stagnácia vo vývoji) bez výraznejších výkyvov na obe strany.

Vývoj počtu obyvateľov podľa vekových skupín – porovnanie podielov troch základných vekových skupín (do 15 rokov, 15-64 a 65+) v čase

Prirodzený prírastok - rozdiel medzi počtom narodených a zosnulých počas sledovaného obdobia;

Migračný prírastok - rozdiel medzi počtom prisťahovalých a vystaňovalých počas sledovaného obdobia

Štruktúra obyvateľov podľa vzdelania – počet osôb starších ako 15 rokov s vybraným vzdelaním (ZŠ, SŠ bez matur./ s matur., VŠ) z celkového počtu obyvateľov;

Vyššia vzdelanosť znamená lepšie uplatnenie na trhu práce. Na druhej strane najmä v posledných rokoch je častejšie dopyt po niektorých remeslách, ktoré nevyžadujú maturitné vzdelanie a študentov príslušných škôl.

Nádej dožitia (tzv. stredná dĺžka života) – počet rokov, ktorých sa pravdepodobne dožije osoba narodená v príslušnom roku (muži/ženy)

Cieľom je zvyšovanie nádeje dožitia celkom, ale predovšetkým nádeje dožitia v dobrom zdravotnom stave – tento ukazovateľ sa však sleduje ťažko

Počet domácností celkom a ich zloženie v % - úplné rodiny, neúplné rodiny (v tom s deťmi/bez detí, domácnosti jednotlivcov, nerodinné dom.)

Vývoj podielu jednotlivých typov domácností v čase

Dlhodobo klesá podiel úplných rodín s deťmi, všetky ostatné kategórie skôr narastajú.

Bývanie

Počet domov/bytov celkom – absolútny údaj; *Základný ukazovateľ, obvykle sa uvádza na porovnanie ostatných indikátorov (prepočet hodnoty na 1 dom/byt).*

Počet obyvateľov na 1 dom/byt – podiel počtu obyvateľov a počtu domov/bytov; (%);

Indikátor ukazuje zaľudnenosť domov/bytov. V prípade vyššej hodnoty pri domoch ukazuje na vyššie zastúpenie bytových domov. V prípade vyššej hodnoty u bytov môže znamenať nepriaznivé charakteristiky, avšak treba ešte sledovať ďalšie ukazovatele, ako je štruktúra a rozloha bytov.

Podiel rodinných/bytových domov (bytov) - % zastúpenie bytov v rodinných, bytových domoch a ostatných budovách z celkového počtu obývaných bytov

Podiel zastúpenia rodinných domov je najvyšší v malých obciach, klesá so vzrastajúcou veľkosťou obce.

Vek bytov, rozloha, izbovosť - obdobie výstavby domov; priemerná obytná/úžitková plocha bytov (m^2) na 1 byt; počet obytných miestností v byte *Indikátory sledujú podrobnejšie charakteristiky bytov a upresňujú tak vybavenosť územia bytmi. Kvalitatívne lepšie z hľadiska bytového fondu sú novšie a rozľahlejšie byty.*

Technické vybavenie bytu – počet/podiel bytov vybavených plynom, vodovodom, kanalizáciou, WC a kúpeľňou zo všetkých bytov celkom

Čím je hodnota indikátora vyššia, tým je v území lepšia kvalita bývania. Dáta sa v posledných rokoch v SR už nezisťujú, predpokladá sa plné vybavenie.

Právne využívanie bytu – počet/podiel bytov v osobnom, družstevnom vlastníctve, nájomných bytov, bytov v byte súkromného majiteľa a počet bytov v rodinných domoch zo všetkých bytov celkom

Rozmanitejšie zastúpenie všetkých typov býva vo veľkých mestách.

Bytová výstavba – počet novopostavených bytov za časové obdobie, možno vypočítať aj tzv. Intenzitu bytovej výstavby, tj počet novopostavených bytov (obvykle za rok) na 1000 obyvateľov

Indikátor intenzity bytovej výstavby je základným ukazovateľom atraktivity bývania. Čím je ukazovateľ vyšší, tým obvykle aj výraznejšie rastie počet obyvateľov v danom území.

Podiel RD a BD z novopostavených bytov v (%) – sleduje percentuálne zastúpenie bytových/rodinných domov, možno porovnávať aj v čase

Občianske vybavenie a aktivity občanov v obciach

Všetky ukazovatele v tejto kapitole vyjadrujú, či a ako je daná obec vybavená príslušným zariadením. Čím má obec občianskeho vybavenia viac, tým je aj atraktívnejší z hľadiska bývania. Zároveň má veľký vplyv aj rozmiestnenie týchto zariadení v území. Z logiky vecí nie je možné, aby každá obec mala všetko občianske vybavenie, je však dôležitá dostupnosť týchto zariadení – nemala by byť vo veľkej vzdialenosti a zároveň by mala byť dobre dopravne dostupná. Dobrá dopravná dostupnosť by mala byť predovšetkým k základným lekárskeým zariadeniam, sociálnym službám, obchodu a materskej a základnej škole.

Počet obcí (resp. podiel obcí z nadradenej územnej jednotky) vybavených zdravotníckym zariadením

Štruktúra zdravotníckych zariadení - vybavenosť nemocnicou, lekárňami, ambulantnými zariadeniami praktických lekárov i vybraných špecialistov a pod.

Kapacita zariadenia – počet lôžok v nemocniciach počet lekárov a pod. – absolútne aj v prepočte na 1000 obyvateľov územia

Počet obcí (resp. podiel obcí z nadradenej územnej jednotky) vybavených zariadeniami sociálnej starostlivosti

Štruktúra zariadenia sociálnej starostlivosti – vybavenosť domovmi pre seniorov, domovy s opatrovateľskou službou a pod.

Kapacita zariadenia - počet lôžok v zariadeniach soc. starostlivosti, počet sociálnych pracovníkov a pod. – absolútne aj v prepočte na 1000 obyvateľov územia

Počet obcí (resp. podiel obcí z nadradenej územnej jednotky) vybavených kultúrnym zariadením

Štruktúra kultúrnych zariadení – vybavenosť knižnicami, divadlami, galériami...

Počet obcí (resp. podiel obcí z nadradenej územnej jednotky) vybavených športovými zariadeniami

Štruktúra športových zariadení - vybavenosť ihriskami, telocvičňami, štadióny ...

Počet obcí (resp. podiel obcí z nadradenej územnej jednotky) vybavených stravovacími zariadením

Počet obcí (resp. podiel obcí z nadradenej územnej jednotky) vybavených maloobchodnými zariadeniami (najmä predajne potravín)

Počet obcí (resp. podiel obcí z nadradenej územnej jednotky) vybavených poštou

Počet obcí (resp. podiel obcí z nadradenej územnej jednotky) vybavených vzdelávacím zariadením

Štruktúra vzdelávacích zariadení - vybavenosť materskými a základnými školami, vyššie stupne škôl...

Podrobnejšie charakteristiky škôl - možno sledovať jednotlivo, ale aj súhrnom za MŠ, ZŠ, SŠ v príslušnom území) - druhy a kapacity škôl, počty žiakov, počty tried

Existencia vedeckých a výskumných pracovísk v území

Spolková činnosť - počet a druh aktívnych spolkov v obciach

– počet obyvateľov (resp. podiel obyvateľov v % celkového počtu), ktorí sú členmi spolku

Bezpečnosť

Spoločným cieľom indikátorov v oblasti bezpečnosti sú čo najnižšie hodnoty, či už trestných činov, priestupkov, počtu nehôd, požiarov alebo napr. stupňov povodňovej aktivity. Je však možné sledovať aj preventívne opatrenia – tu budú naopak cieľom čo najvyššej hodnoty indikátorov (počet policajtov, bezpečnostných akcií, aktivít pre bezpečnejšiu dopravu, protipovodňových opatrení...)

Kriminalita – počty trestných činov v území celkom, počty priestupkov, štruktúra trestných

činov a priestupkov, časový vývoj, objasnenosť trestných činov

Dopravné nehody – počty dopravných nehôd na príslušnej komunikácii,

Požiare – počet požiarov celkom (resp. na 1000 obyvateľov) za rok

Povodne – prietok (m³/hod), z toho potom odvodený ukazovateľ – ako často dosiahne daný tok/profil príslušný stupeň povodňovej aktivity

Ostatné prírodné katastrofy – počet udalostí za rok, ktoré spôsobili jednotlivé prírodné katastrofy (vietor, sneh/mráz, sucho)

U všetkých ukazovateľov je možné sledovať aj celkovú škodu (v Sk), ktorú jednotlivé udalosti spôsobili a tiež počty obetí alebo zranených osôb.

Sociálna sféra: Špecifiká, zhrnutie

INFRAŠTRUKTÚRA A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.

Doprava

V rámci dopravy sledujeme indikátory dopravnej infraštruktúry (komunikácie a ich dĺžka) absolútne av prepočte na plochu a potom indikátory dopravnej obslužnosti (spoje a ich počty), event. aj počty cestujúcich. Dostatočná dĺžka komunikácií ovplyvňuje (zlepšuje) predovšetkým kvalitu individuálnej dopravy, počty spojov potom majú vplyv na hromadnú dopravu.

Dĺžka rôznych typov komunikácií – možno sledovať cyklotrasy a cyklotrasy, diaľnice, cesty (v tom I., II. a III. triedy) a železnice (v tom viackoľajné, elektrifikované) v sledovanom území;

Hustota komunikácií – podiel dĺžky jednotlivých komunikácií a rozlohy príslušného územia (km/km²)

Hustota komunikácií do značnej miery súvisí so zaľudnenosťou v území. Vyššia hustota znamená kvalitnejšie možnosti dopravy, na druhú stranu negatívne ovplyvňuje životné prostredie.

Existencia ďalších zariadení pre dopravu – napr. letisko, prístav, lanovka

Ďalšie druhy dopravy dopĺňajú základnú dopravnú sieť, najmä blízkosť letiska má veľký vplyv na rozvoj územia .

Počet dopravných spojov – obvykle sa udáva počet spojov za deň/týždeň rôznych typov dopravných prostriedkov (najčastejšie bus či vlak), ktorý zastaví v danom území (obci). Je možné sledovať aj existenciu, počet spojov či dobu jazdy jednotlivých spojov do okresného/krajského/hlavného mesta.

Cieľom je mať čo najlepšie dopravné spojenie – väčšiu spokojnosť ľudí, ale aj nižší podiel individuálnej dopravy a tým aj lepšie životné prostredie.

Počet cestujúcich – počet prepravených osôb v dopravnom prostriedku, príp. počet prepravených osôb za časovú jednotku (deň, mesiac, rok). Odvodeným ukazovateľom je Obsadenosť spojov (v %), tj podiel počtu prepravených osôb a kapacity jednotlivých spojov;

Technická infraštruktúra

Indikátor vybavenosti technickou infraštruktúrou bezprostredne ovplyvňuje záujem o bývanie v danej lokalite. Dostatočná vybavenosť inžinierskymi sieťami je dnes považovaná za štandard. V súčasnosti má čoraz väčší význam pokrytie územia digitálnymi technológiami a pridanou hodnotou je existencia alternatívnych zdrojov energie.

Počet obcí (resp. podiel obcí z nadradenej územnej jednotky), ktoré sú napojené na základné inžinierske siete – počet obcí napojených na verejný vodovod, elektrinu, plynovod, kanalizáciu (vr. ČOV);

Podiel domov/bytov (v %) napojených na príslušné inžinierske siete (zo všetkých domov/bytov v príslušnom území)

Obce/domy s pokrytím digitálnymi technológiami – zoznam obcí alebo plocha územia alebo počet domov, ktoré pokrýva príslušná mobilná sieť, internetový prevádzkovateľ alebo multiplex televízneho vysielania

Pokrytie digitálnymi technológiami výrazne narastá, objavujú sa však ďalšie technológie, ktoré je možné sledovať.

Územie/domy s alternatívnymi zdrojmi energie - Počet zariadení alternatívnych zdrojov energie - veterné, vodné, solárne, elektrárne, fotovoltaické prvky, zariadenia na výrobu biomasy. *Zaujímavé by bolo zistiť aj počet objektov napojených na uvedené zariadenia, príp. ich výkon alebo podiel ich výkonov na celkovej výrobe energie v území.*

Spotreba energií v domácnosti - priemerná spotreba vody, tepla, plynu, elektriny na 1 osobu či domácnosti za rok

Indikátor nadobúda na význame predovšetkým v poslednom období - doba energetickej krízy a výrazného nárastu cien energií.

Životné prostredie

Znečistenie ovzdušia – imisie/emisie CO, NO_x, SO₂, tuhých častí, príp. aj ďalších podľa staníc merania čistoty ovzdušia za časové obdobie (rok) – odvodený ukazovateľ je P počet dní v roku, kedy bola prekročená norma pre znečistenie ovzdušia. *Cieľom je čo najnižšie znečistenie ovzdušia, našťastie sa tento trend darí naplniť používaním ekologicky šetrnejších zdrojov energie.*

Produkcia odpadov – množstvo odpadu celkom alebo na 1 obyvateľa, ďalej štruktúra odpadu (komunálny, nebezpečný odpad),

Cieľom je znižovanie produkcie odpadov, pritom však ich produkcia skôr rastie.

Množstvo triedeného či recyklovaného odpadu (príp. jeho podiel z celkového odpadu) – tu je naopak jednoznačným cieľom nárast podielu triedeného odpadu na celkovej produkcii odpadu. *To sa čiastočne darí naplniť.*

Priemerná ročná/mesačná teplota vzduchu v SR, na území kraja či na jednotlivých staniách SHMÚ, odchýlka od priemernej teploty vzduchu
Priemerný ročný/mesačný úhrn zrážok na staniách v SR, na území kraja či na staniách CHMÚ, odchýlka od priemerného úhrnu zrážok.

Dlhodobosť rastie priemerná teplota vzduchu, úhrn zrážok naopak skôr klesá. Cieľom je

predovšetkým zastavenie rastu ukazovateľa priemernej teploty vzduchu a taktiež obmedzenie dramatických výkyvov počasia.

Čistota vôd – množstvo odpadových látok vo vodných tokoch

Množstvo odpadových látok vo vodných tokoch dlhodobosť skôr klesá, tento priaznivý trend treba udržať.

Chránené územia – počet a plocha (ha) chránených území kategórií – veľkoplošné (NP a CHKO) a maloplošné (prírodná pamiatka a pod.), *možno sledovať aj podiel (zastúpenie) chránených plôch na príslušnom územnom celku (v %)*

Koeficient ekologickej stability – Pomer plôch tzv. stabilných a nestabilných krajinných prvkov v danom území. Medzi stabilné prvky patria lesy, trvalé trávne porasty, sady, záhrady, vinice, chmeľnice a vodné plochy, medzi nestabilné prvky patrí orná pôda, zastavané plochy a ostatné plochy.

Čím je hodnota indikátora vyššia, tým je územie stabilnejšie a teda perspektívnejšie z hľadiska ďalšieho rozvoja.

Druhovú skladbu lesov – podiel jednotlivých druhov stromov v % celkovej rozlohy lesov; *Optimálna je druhová pestrosť v zastúpení lesov.*
Environmentálna sféra: Špecifiká, zhrnutie

EKONOMICKÁ SFÉRA

Podnikanie a zamestnanosť

Štruktúra ekonomických subjektov – zloženie podnikov (v % všetkých podnikov) podľa prevažujúcej ekonomickej činnosti

Zloženie ekonomických subjektov (v % všetkých podnikov) podľa počtu zamestnancov

Počet podnikateľov – možno sledovať absolútne alebo v prepočte na 1 000 ekonomicky aktívnych obyvateľov príslušného územia

Indikátor sleduje, ako sú občania aktívni z hľadiska ekonomickej činnosti. Vyššie hodnoty ukazujú väčšiu aktivitu v území.

Nezamestnanosť – možno sledovať absolútny počet nezamestnaných alebo v % ekonomicky aktívnych (miera nezamestnanosti). *Miera*

nezamestnanosti je základným ekonomickým ukazovateľom. Čím nižšia je hodnota indikátora, tým je územie ekonomicky stabilnejšie, ale pod určitou minimálnou hranicou to naopak znamená nedostatok kvalifikovaných pracovných síl.

Vývoj nezamestnanosti – vývoj podielu nezamestnaných v čase

Štruktúra nezamestnaných – je možné sledovať počty či podiely zo všetkých nezamestnaných napr. podľa dĺžky (dlhodobozamestnaní), veku (mladí/starí nezamestnaní), zdravotných stavov, pohlaví a pod.

Počet voľných pracovných miest – absolútny počet voľných miest alebo počet uchádzačov o zamestnanie na 1 voľné pracovné miesto

Štruktúra zamestnaných – počet aj podiel zamestnaných osôb (v %) v jednotlivých sektoroch – primár (poľnohospodárstvo a lesníctvo), sekundár (priemysel a stavebníctvo) a terciár (ostatné odvetvia); niekedy sa vyčleňuje ešte kvartér (veda, výskum, vzdelávanie) *Vyššie zastúpenie osôb, pracujúcich v terciárnom sektore, príp. aj kvartéru, značí ekonomicky stabilnejšie a vyspelejšie územie.*

Vychádzka za prácou – podiel vychádzajúcich za prácou z ekonomicky aktívnych obyvateľov (%); *Indikátor ukazuje na pracovné príležitosti v území, možnosti dopravy a ochotu obyvateľov cestovať za prácou. Pokiaľ v území prevažuje dochádzka nad vychádzkou, je obvykle atraktívnejšia z hľadiska bývania.*

Je možné sledovať aj ďalšie ukazovatele vychádzky za prácou (doba dochádzky, početnosť) vr. jednotlivých obcí, medzi ktorými prebieha, najväčších zamestnávateľov v území atp.

Priemysel

Hrubý domáci produkt – celkové HDP na 1 obyvateľa, možno sledovať aj HDP podľa ekonomických činností

Ide o celkovú peňažnú hodnotu statkov a služieb vytvorenú za dané obdobie (obvykle rok) na určitom území a ide o ukazovateľ vyspelosti ekonomiky štátu.

Skladba priemyslu – zastúpenie priemyselných odvetví v území (strojárstvo, chemický,

potravinársky priemysel a pod.) v % priemyselnej produkcie

Ukazuje zloženie priemyslu, priaznivá je určitá diverzifikácia.

Rozloha priemyselných plôch podľa odvetví – výmera (v km²) priemyselných plôch podľa základných priemyselných odvetví

Poľnohospodárstvo

Indikátory z oblasti poľnohospodárstva ukazujú na rozšírenie poľnohospodárskej výroby v území a spôsob hospodárenia. Nedá sa jednoznačne povedať, aké hodnoty sú optimálne, pretože rozsah a štruktúra poľnohospodárskej výroby je do značnej miery determinovaný prírodnými podmienkami. V ukazovateľoch výnosu sú potom obvykle cieľom najvyššej hodnoty indikátora.

Rozloha a podiel poľnohospodárskej pôdy – výmera (v km² alebo ha) alebo podiel (v %) poľnohospodárskej pôdy celkom a jednotlivé druhy pozemkov – orná pôda, ovocné sady, chmeľnice a vinice, trávne porasty a záhrady, Plocha poľnohospodárskych plodín – Plocha, na ktorej sa pestujú jednotlivé plodiny (v ha) - obilniny (pšenica, raž...), strukoviny zemiaky, cukrovka, technické plodiny (repka, sója...), ovocie, zelenina (rôzne druhy menovite)

Úroda poľnohospodárskych plodín – hmotnosť zberaných plodín celkom a jednotlivo – možno tak zistiť výnos, tj zber na jednotku plochy (vt/ha), iba u niektorých plodín

Počet kusov zvierat – Absolútny počet niektorých chovaných zvierat pre živočíšnu výrobu – hovädzí dobytok, ošípané, hydina,

Vyrobené produkty živočíšnej výroby – počet nadojeného mlieka (v l) alebo dojivosti (l/1 dojnica), počet znosených vajec (abs. alebo na 1 sliepku), hmotnosť spracovaného mäsa (vt) hovädzieho dobytku, ošípaných alebo hydiny

Služby

Indikátory služieb, resp. cestovného ruchu majú pre príslušné územie dvojaký význam. Z hľadiska turistov vyššie hodnoty ukazovateľov prinášajú lepšie podmienky pre cestovný ruch, z hľadiska miestnych obyvateľov zlepšujú ekonomiku

územia. Preto je cieľom dostatočná ponuka a vhodná štruktúra ubytovacích zariadení a zároveň aj dostatočný počet rekreantov, ktorý zisťuje indikátor počtu ubytovaných osôb.

Počty ubytovacích zariadení – počet všetkých typov ubytovacích zariadení v sledovanom území. Ďalej je možné sledovať aj počty izieb a lôžok v týchto zariadeniach. Celkový počet lôžok potom udáva ubytovaciu kapacitu sledovaného územia

Štruktúra ubytovacích zariadení - počet i či podiel jednotlivých druhov ubytovacích zariadení - hotely podľa počtu hviezdíčiek (1-5), penzióny, chaty, kempy a pod.

Počty ubytovaných osôb – obvykle sa udáva počet osôb, ktorí prespali v príslušnom ubytovacom zariadení za každý deň, celkovo sa potom udáva väčšinou ročný počet – vynásobenie počtu osôb a prenocovaných dní (tzv. človekodne)

Využitie ubytovacích kapacít v území - udáva sa v % - indikátor je možné vypočítať z podielu počtu ubytovaných osôb za časové obdobie (obvykle rok) a celkovej kapacity lôžok v ubytovacích zariadeniach v sledovanom území.

Ostatné služby – počet prevádzok ostatných služieb (kaderníctvo, opravovne a pod.) v obciach; možno aj v prepočte na 1000 obyvateľov obce alebo iného územia

Ukazovateľ má význam pre bývajúcich obyvateľov, čím, je hodnota vyššia, tým je územie atraktívnejšie pre bývanie.

Ekonomická sféra: Špecifiká, zhrnutie

Ďalšie možnosti:

(Nižšie sú uvedené námety na niektoré ďalšie sprievodné indikátory. Pokiaľ budú nápady, je možné navrhnúť aj ďalšie indikátory na využitie).

Pokrytie daného územia DSO, MASkami a pod. - členstvo obcí (absolútne alebo v % daného územného celku, napr. kraja) v DSO, MAS, Euroregióne atď.

Vyššie hodnoty znamenajú lepší stupeň spolupráce príslušného územia.

Pokrytie územia územnými plánmi – aká existuje v území územnoplánovacia dokumentácia veľkých územiach celkov, územné plány obcí (vr. ich aktuálnosti), ďalšie územnoplánovacie dokumenty napr. prírodných (krajinných) celkov. *Vyššie hodnoty dávajú predpoklad ľahšieho rozvoja územia.*

Existencia stavebného úradu, matriky, polície SR - koľko obcí v príslušnom území má daný úrad.

Turisticky atraktívne miesta – napr. hrad, zámok, múzeum, rozhľadňa, pevnosť, jaskyne, skaly, priehrada, apod. Ukazovateľ je možné zistiť buď z podrobnejšej mapy alebo na základe miestnych znalostí príslušného územia. (Toto je iba zoznam vybraných turisticky atraktívnych miest, možno - aj v závislosti na danej krajine či konkrétnej lokalite - prispôbiť a uvádzať aj ďalšie)

.....

Všetky zistené hodnoty indikátorov je potrebné porovnávať s inými územiami. Jednou z možností je porovnávať vždy s nadradenými územnými celkami - okres, kraj, štát, príp. aj EÚ. V prípade indikátorov pri obciach je však lepšie porovnávať s príslušnou veľkostnou skupinou obcí (napr. vychádzka za prácou z obce so 100 obyvateľmi bude logicky oveľa vyššia ako v prípade mesta s 1 mil obyvateľov, preto je správnejšie porovnávať podobne veľké obce).

Zároveň je užitočné sledovať u väčšiny hodnôt ukazovateľov ich vývoj v čase. Pri väčšine indikátorov odporúčame sledovať hodnoty 1x za rok, v prípade indikátorov, ktoré sú k dispozícii len pri SLDB, potom 1x za 10 rokov. Najdlhší časový rad odporúčame sledovať pri počte obyvateľov - v Českej republike môžeme využívať už od r. 1869 vždy 1x za 10 rokov, a to až do úrovne obcí, príp. aj ich častí.